

Hadrut-təbətin iki çayın arasına sığdırdığı bu qədim Azərbaycan torpağı adının mənasından və coğrafiyasından da göründüyü kimi, həm də təbətin bütün gözəlliklərini özündə ehtiva edir. Bu yurd yerli zaman-zaman milli ənənələrimizi qorumuş, xalçaçılıq, baramaçılıq, ticarət və müxtəlif sənətkarlıq növlərini, xalqımız məxsus əkinçilik mədəniyyətini yaşatmışdır.

Hadrut da 90-cı illərdə digər torpaqlarımız kimi erməni işğalçılarının tamahının qurbanı olmuşdur. 30 ilə yaxın idi ki, bu qədim yurd yerimiz azadlığını gözləyirdi. Sakinlərinə qovuşmaq, onların doğma nəfəsini hiss etmək üçün gözləri yollara dikilmişdi.

2020-ci ilin sentyabrında başlayıb 44 gün davam edən Vətən müharibəsi digər işğal altında olan torpaqlarımız kimi, Hadruta da azadlığına qovuşdurdu. Bu gün Hadrutda Azərbaycan bayrağı dalğalanır və bu bayrağın dalğası altında bu yurd yerimizə yeni həyat gəlməkdədir. Burada aparılan bərpa işləri Hadruta yeni həyatın verilməsi ilə yanaşı, həm də sakinlərinin tezliklə ata-baba ocaqlarına qayıtmasına xidmət edir.

Hadruta qısa səyahət...

Dəqiq salınma vaxtı məlum olmayan qəsəbə həm qədim, həm də orta əsr dövrünə aid abidələrlə zəngin olub. Qəsəbənin adı 1727-ci ildə Osmanlı qaynaqlarında Dizaq nahiyyəsinin Hadrut kəndi olaraq keçir. Çar dövründə Hadrut kəndi Yelizavetbol quberniyasının Cəbrayıl qəzasının tərkibində idi. Bura 1847-ci ildən Poltava atlı kazak alayının qarargahı idi.

1872-ci ildə Moskvada keçirilmiş Poltəxnik sərgisində iki sakininin təqdim etdiyi xalçalara görə gümüş mükafata layiq görülməsi, 1877-ci ildən burada Zurabov, Muradov və şəriklərinə məxsus baramaçma karxanasının fəaliyyət göstərməsi Hadrutun inkişaf etmiş bir ərazi olduğunu şərtləndirir.

Əhali bağçılıq, bostançılıq, taxılçılıq, maldarlıq, ticarət və sənətlə məşğul idi. Hadrutda o dövrdə iki bazar, kilsə, ikillik məktəb, birillik prixod məktəbi, zemstvo eçxanası və teleqraf stansiyası fəaliyyət göstərirdi. 1923-cü ildə Hadrut kəndi Azərbaycan SSR Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin (hazırda bu muxtariyyət ləğv olunub) tərkibinə verilmişdir, 1930-cu ildə isə yeni yaradılmış Dizaq rayonunun inzibati mərkəzi seçilmişdir. 1939-cu ildə həmin rayon öz mərkəzinin adına uyğun olaraq Hadrut rayonu adlandırılmışdır. 1963-cü ildə Hadruta şəhər tipli qəsəbə statusu verilmişdir. Qəsəbədə üzüm emalı zavodu, xalça sexi, musiqi və ümumtəhsil məktəbləri, mədəniyyət evi, mərkəzi kitabxana və rayon xəstəxanası yerləşirdi.

Bəstəkar Üzeyir Hacıbəyov gənc yaşlarında Hadrutda müəllimlik etmişdir. 1992-ci ildə Hadrut rayonu

Azad torpaqlarımız: Hadruta yeni həyat gəlir!

ləğv olunub Xocavənd rayonunun tərkibinə daxil edilmiş, 2 oktyabr 1992-ci ildə "Birinci Vətən müharibəsi zamanı separatçı erməni qoşunları Hadrutu ələ keçirmişdir.

Beləliklə 30 ilə yaxın...

Ermənilərin havadarlarından aldığırla dəstəklə digər torpaqlarımız kimi, Hadrut da işğal olunmuşdu. Hadrut sakinləri də minilliklər boyu diş-dırmaqları ilə qurub-yaratdıqları ev-əşiklərini, həyat-bacalarını, mal-heyvanlarını, əkin sahələrini bar üstündə qoyub düşmən tərəfindən silah gücü ilə doğma ocaqlarını tərk etmişlər. Hadrut sakinləri 30 ilə yaxın idi ki, yurd həsrəti ilə, bir gün doğma el-obalarına qayıtmaq ümidi ilə yaşayırdı. Hadrut sadəcə onların yuxularının Hadrutu olmuşdu. 30 ilə yaxın idi ki, yurd həsrəti sinələrinə dağ çəkirdi...

Erməni adlı xisletsiz, nankor isə torpaqlarımızı talan edir, yeraltı-yerüstü sərvətlərimizi dağıyib satır, abidələrimizi, sosial obyektləri dağıdır, illərlə insanların min bir arzu ilə özlərinə qurduqları yuvaları məhz edir, daşı daş üstündə qoyurdu.

Bütün bunları bilirdi hadrutlular. O səbəbdən bağrırları çatlayırdı. Yurdlarında qoyub gəldikləri hər şey onların doğması idi, əllərinin zəhməti idi, reallaşan, lakin qısaömürlü arzuları idi.

Lakin o gün gələcəkdə, torpaqlarımız işğaldan azad olunaçaqdı. Mərdliyi,

igidliyi, qəhrəmanlığı ilə tarixə imzasını atan azərbaycanlılar torpaqlarını erməni işğalı altında qoymayacaqdı ki... Lakin bunun zamanı çatmalı idi, buna hazır olmalı idik. Olduq da. 2020-ci ildə Ali Baş Komandanın ətrafında birləşən xalq müzəffər sərkərdənin rəhbərliyi ilə torpaqlarımızı bir-bir azad etdi. Üçrəngli bayrağımız azad ellərə sancıldı. Düşmən qovulub torpaqlarımızdan çıxarıldı. Hadrut da azadlığına qovuşdu. Bu xəbər hadrutluların sevincinə, xoşbəxtləsinə nəfəs almasına səbəb oldu.

Hələ müharibə bitməmişdi, dövlətimizin başçısının tapşırığına əsasən artıq azad edilmiş ərazilərimizdə bərpa işlərinə başlanmışdı. Hadrut müharibənin ilk ongünlüyündə azad edildiyi üçün burada da müəyyən işlərə başlanılmışdı. Bu gün isə Hadruta yeni həyat bəxş olunur. Hadrut hadrutluların doğma yurdlarına qayıtmaları üçün hazırlanır. Mayın 5-də dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın Xocavənd rayonuna səfərləri çərçivəsində

görülmüş işlər barədə məlumat verilərək bildirilib ki, ilk yaşayış məhəlləsi 28 fərdi evdən ibarət olacaq. Tikiləcək evlərin ikiotaqlı, üçotaqlı, dördotaqlı və beşotaqlı olması nəzərdə tutulur. Mənzillərin sahəsi 70-120 kvadratmetr təşkil edəcək. Qeyd edək ki, Hadrut qəsəbəsində özəl sektor üçün investisiya zonasında nəzərdə tutulan evlərin tikintisi "PMD Group" MMC tərəfindən aparılır.

Hadrut qəsəbəsində 360 şagird yerlik məktəb tikilir

Ermənistanın Azərbaycana qarşı 30 ilə yaxın davam edən hərbi təcavüzü nəticəsində işğal olunmuş rayonların təhsil infrastrukturunu da tamamilə dağıdıb. İşğaldan azad edilən ərazilərdə dağıdılan təhsil infrastrukturunun bərpası İstiqamətində Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncam və tapşırıqları ilə hazırda mühüm işlər görülür. Hadrutda məktəb binasının tikintisi də bu işlərin tərkib hissəsidir.

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım Hadruta səfərləri zamanı qəsəbədə 360 şagird yerlik tam orta məktəbin bərpa layihəsi ilə tanış olublar.

Məlumat verilib ki, bərpa olunacaq məktəb 1,9 hektar ərazidə yerləşir. Əsaslı təmir və yenidənqurma işlərindən sonra məktəbdə 15 sinif otağı, idman və akt zalı, yeməkkəna, kitabxana, hərbi dərslər otağı, 3 laboratoriya və 2 texnologiya otağı, informatika otağı olacaq. Şagirdlərin yüksək səviyyədə təhsil almaları üçün sinif otaqları müasir avadanlıq və ləvazimatlarla təchiz ediləcək.

28 fərdi evdən ibarət ilk yaşayış məhəlləsi

Azad torpaqlarımıza sakinlərinin qayıtması üçün ilkin olaraq evlərin tikilməsi, lazımlı şəraitin yaradılması vacib amillərdir. Vətən müharibəsində şanlı Qələbə müjdəsini Azərbaycan xalqına çatdıran tarixi mübarizədə Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev deyirdi: "Məcburi köçkünlər yaxşı bilir ki, onların öz dədə-baba torpaqlarına qayıtması üçün biz elimizdən gələni edəcəyik, işğaldan azad edilmiş bu torpaqları yenidən quracağıq".

Dövlətimizin başçısı və birinci xanım Hadrut qəsəbəsində salınacaq ilk yaşayış məhəlləsinin təməlini qoyarkən bu dəyərlə fəxrli xatırladıq və həqiqətən də Prezidentimizin nəyi nə zaman, nə vaxt edəcəyini müəyyənləşdirdiyini bir daha şahidi olduq. Hadruta qayıtmaq üçün hadrutlular üçün salınan məhəllə də artıq qısa zamanda bu arzuların reallaşacağını göstərir.

Dövlətimizin başçısına görülmüş işlər barədə məlumat verilərək bildirilib ki, ilk yaşayış məhəlləsi 28 fərdi evdən ibarət olacaq. Tikiləcək evlərin ikiotaqlı, üçotaqlı, dördotaqlı və beşotaqlı olması nəzərdə tutulur. Mənzillərin sahəsi 70-120 kvadratmetr təşkil edəcək. Qeyd edək ki, Hadrut qəsəbəsində özəl sektor üçün investisiya zonasında nəzərdə tutulan evlərin tikintisi "PMD Group" MMC tərəfindən aparılır.

Hadrutda turizmin inkişafı nəzərdə tutulur

Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya Hadrutda qəsəbənin turizm inkişaf konsepsiyası barədə məlumat verilib, Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən ilk növbədə qəsəbənin tarixi hissəsində mərkəzi məhəllənin bərpasının və abadlaşdırılmasının nəzərdə tutulduğunu bildirilib.

Qeyd olunub ki, Hadrutun tarixi hissəsində bərpa və konservasiya işləri çərçivəsində ilkin dövrdə Qafqaz Albanıyasının tarixi-mədəni irsinə aid məbədin, onun yanında ki üç tikilinin bərpası, həmin ərazinin abadlaşdırılması planlaşdırılır. Məhz bu hissədə bərpa və konservasiya işləri gələcəkdə Hadrutda aparılacaq tarixi tikililərin bərpa işləri üçün ilkin təcrübə olacaq və digər işlər bu təcrübəyə əsaslanaraq aparılacaq.

Xristian məbədi Hadrutun tarixi hissəsinin əsas memarlıq abidəsidir. Qafqaz Albanıyası dövründə həmin məbəd müxtəlif dövrlərdə bir neçə dəfə bərpa edilib. Məbəd sonuncu dəfə 1621-ci ildə bərpa olunub. Bu məbədin divarlarında daha qədim dövrdə tikilmiş abidənin daşlarından istifadə edilib. Buna görə də Qafqaz Albanıyası dövrünə aid məbəd və onun ətrafında Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən bərpa və abadlaşdırma işləri görülməzdən əvvəl burada elmi-tədqiqat və arxeoloji qazıntıların aparılması nəzərdə tutulur. Çünki işğal dövründə Hadrutda olan bir sıra abidələr kimi, bu məbədin də tarixi mənsəyinə ermənilər tərəfindən müdaxilələr edilib.

Yerli əhəmiyyətli memarlıq abidəsi kimi rəsmi olaraq dövlət mühafizəsinə götürülən məbəd kompleksinin ərazisində onlarla qəbir daşı yerləşir. Bununla əlaqədar ərazinin arxeoloji cəhətdən tədqiq edilməsinə ehtiyac yaranıb.

Hadrutun mərkəzi hissəsində yerləşən tarixi mülkün bərpa edilərək, Turizm Məlumat Mərkəzi kimi fəaliyyət göstərməsi də nəzərdə tutulur. Mərkəzdə Hadrutda gələn turist qruplarına qəsəbə və ətraf kəndlərdəki turizm obyektləri haqqında məlumat veriləcək. Turizm Məlumat Mərkəzi iki hissədən ibarət olacaq. Birinci hissə turistlərin qəbulu sahəsi, ikinci hissə isə turizm işçiləri üçün ofis kimi nəzərdə tutulur.

Hadrut bir mərkəzdən idarə olunacaq

Hadrut qəsəbəsində həm də inzibati mərkəzin tikintisi nəzərdə tutulur. İnzibati zonanın ümumi sahəsi 4,2 hektardır. Buraya inzibati bina, belediyyə binası, mədəniyyət mərkəzi və infrastruktur qurumlarının ofislərinin binaları daxildir ki, bu da Hadrut qəsəbə sakinlərinin yaranacaq hər

hansı bir probleminin vaxt itirmədən həllinə xidmət edəcək.

Qəsəbənin inzibati ərazisinə bütün yol infrastrukturunun, kommunikasiya xətlərinin, o cümlədən işıq, rabitə və yüksək sürətli internetin çəkilməsi planlaşdırılır. Yol və kommunikasiya xətlərinin ümumi uzunluğu 1100 metr olacaq. Hadrut qəsəbəsinin inzibati ərazisinin tikintisinin 2024-cü ilin martında başa çatdırılması planlaşdırılır. Dövlətimizin başçısı inzibati mərkəzin təməlini qoyub.

Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrutdan 20-yə yaxın yaşayış məntəqəsinə şaxələnən yollar

Torpaqlarımız kimi, onları bir-biri ilə birləşdirən yollar da 30 ilə yaxın idi ki, doğmaların addım seslərini gözləyirdi. Dağıdılmış, məhv edilmiş ciğirləri, itmiş yolları yenidən doğmalarını ocaqlarına daşımaq üçün darıxmışdı sanki...

Yol mədəniyyətdir. Hər hansı yerin inkişafını göstərən birinci amil, başlıca infrastrukturudur. Mayın 5-də dövlətimizin başçısının açılışında iştirak etdiyi Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut avtomobil yolunun 8,2 kilometrlik hissəsi də bölgə üçün xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Bu yol Azərbaycan Prezidentinin 2021-ci il 29 aprel tarixli Sərəncamına əsasən inşa olunur.

Dövlətimizin başçısına görülmə işlər barədə məlumat verilərək bildirilib ki, uzunluğu 42 kilometr olan Köhnə yol 2,3 kilometr qısaldıqca 39,7 kilometrlik yeni yolla əvəzlənib. Yolun hərəkət hissəsinin eni 14,5 metr, torpaq yatağının eni isə 21,5 metrdir.

Dövlətimizin başçısının tapşırığına əsasən, Şükürbəyli-

Cəbrayıl-Hadrut avtomobil yolu Qarabağın inkişaf planı nəzərə alınaraq dörd hərəkət zolaqlı olmaqla birinci texniki dərəcəyə uyğun inşa edilib. Yolun üzərindəki 6 körpünün tikintisi başa çatıb. Yol boyunca 18 avtobus dayanacağı quraşdırılıb.

Yeni avtomobil yolu işğaldan azad edilmiş Xocavənd, Füzuli və Cəbrayıl rayonlarının ərazisindən keçir. Avtomobil yolu Hadrut qəsəbəsi və Cəbrayıl şəhəri də daxil olmaqla həmin rayonların 20-yə yaxın yaşayış məntəqəsinə ehatə edəcək.

2021-ci ildə təməli qoyuldu, 2023-cü ildə istifadəyə verildi

"Hadrut" qovşağ yarımstansiyası və Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzinin təməli 2021-ci il oktyabrın 9-da Hadrutun işğaldan azad olduğu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən qoyulmuşdu, mayın 5-də isə dövlətimizin başçısının iştirakı ilə istifadəyə verildi.

Məlumat verilib ki, "Şükürbəyli", "Hadrut" və "Şuşa" yarımstansiyaları arasında yaradılan 35 kV-luq dairəvi elektrik təchizat sxeminə daxil olan 35/0,4 kV-luq 2x1600 kVA gücündə yeni "Hadrut" qovşağ yarımstansiyası Hadrut qəsəbəsində qurulacaq müxtəlif təyinatlı infrastrukturun elektrik enerjisinə tələbatını ödəyəcək. Həmin yeni qovşağ yarımstansiyası Xocavənd rayonunun bir hissəsinin, Şuşa və ətraf ərazilərin elektrik təchizatının etibarlılığını və dayanıqlılığını təmin edəcək.

Yarımstansiyada Rəqəmsal Elektrik Şəbəkələrinin İdarəolunması Mərkəzinin yaradılması elektrik enerjisinin paylanması prosesinə fasiləsiz nəzarətin təmin edilməsinə, enerji səmərəliliyinə, elektrik enerjisi-

nin fasiləsizliyinə və keyfiyyətinin artırılmasına zəmin yaradacaq. Zərurət yaranarsa, "Hadrut" qovşağ yarımstansiyası vasitəsilə Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan rayonlarını da elektrik enerjisi ilə təchiz etmək mümkün olacaq.

Qeyd olunub ki, Təlim-Tədris Kompleksində Beynəlxalq tədbirlərin keçirilməsi üçün bütün zəruri şərait nəzərə alınıb. Kompleksin Regional Tədris Mərkəzində yerli və xarici təlimçilərin iştirakı ilə elektroenergetika sahəsi üzrə ixtisaslı kadrların hazırlığı, bərpəolunan enerji mənbələrinin tətbiq və istismar qaydaları, peşə vərdişlərinin əldə edilməsi, real iş şəraitində təlimlər və ustalıq yarışlarının təşkilinə nəzərdə tutulur. Mərkəz təlim-tədris zalından və təlim poliqonundan ibarətdir. Tədris zalı 35/0,4 kV-luq müasir şəbəkə modelinin, 35 və 0,4 kV-luq fiber-optik kablərin, kompozit şüşə-lifli dayaqların tətbiq sahələri, perspektiv inkişafı və üstünlüklərinin əyani şəkildə təqdim edilməsi üçün nəzərdə tutulub. Burada, həmçinin xüsusi dayaqlarda şəbəkədə istifadə edilən element və ləvazimatlar qurulub.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə Yaşıl enerji mənbələrinin (işlək günəş və külək enerji qurğuların) tətbiqinə dair real işlək model də tərtib edilib, həm personalın, həm də gələcəkdə fəal istehlakçıların maarifləndirilməsi təlimlərində istifadəsi nəzərdə tutulub.

Hadrut yeni həyatın astanasında

Bütün bunları seyr etdikdə üreyimiz dağa dönür. Hansı ki, üreyimizə 30 il dağ çəkilməmişdi. Düşmənlər ərazilərimizdə daşı daş üstündə qoymamışdı. Tariximizin, mədəniyyətimizin məhvi üçün min bir oyuna, xəyanətə el atmışdı. Bu baxımdan azad edilən torpaqlarımızın hər birində gördüklərimizi böyük sevinc və xoşbəxtliklə qarşılayırıq. Yeni həyatın astanasında olan Hadrut kimi...

Budur, Hadrutun özü güldür. Onu azad edən ordunun müzəffər sərkərdəsi bu gün də qədim yurd yerinin bərpasını, yaxın gələcəkdə sakinlərinin ona qovuşmasını təmin edir.

Baxdıqca qürur duyuruq. Qürur duyuruq ki, torpağımızın hər bir qarışını seven, qoruyan, əzizləyən dövlət başçımız var. Axı biz bu torpaqları 90-cı illərdə satanları da görmüştük. Prezidentimiz onların səhvinə nümayəndələrinə öz doğma ocaqlarına qovuşdurmağa, ərazi bütövlüyümüzün təminatına çalışır. Bu işlər asan işlər deyil. Böyük zəhmət, məsuliyyətin, bacarıq və qabiliyyətin, bir də Vətən sevgisinin bəhrələridir. Bax, qüruru da məhz buna görə duyuruq...

Matanət Məmmədova

